

Journal of Social Science and Buddhistic Anthropology

วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ

<https://so04.tci-thaijo.org/index.php/JSBA/index>

Wat Wang Tawan Tok Nakhon Si Thammarat, Thailand

pp. 698-713

บทความวิจัย

การมีส่วนร่วมในชุมชนและการใช้สื่อสังคมออนไลน์มีผลต่อรูปแบบ
ความสุขของผู้สูงอายุ ในยุค 4.0 ตำบลวังหว้า อำเภอศรีประจันต์
จังหวัดสุพรรณบุรี*

COMMUNITY INVOLVEMENT AND USE OF SOCIAL MEDIA AFFECTING
HAPPY PATTERN OF THE ELDERLY IN THE 4.0 ERA, WANG WA
SUBDISTRICT, SRI PRACHAN DISTRICT SUPHANBURI PROVINCE

สุนันตรา ขำนวนทอง¹, พิตยุตม์ คงพ่วง¹, พิมพ์พรรณ อำพันธ์ทอง¹, วชิรี เพ็ชรวงษ์¹

Sunanthra Kamnuanthong¹, Pittayut Kongpoung¹, Pimpan Amphanthong¹, Watcharee Phetwong¹

¹คณะบริหารธุรกิจและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ สุพรรณบุรี

¹Faculty of Business Administration and Information Technology Rajamangala University of Technology
Suvarnabhumi, Suphanburi, Thailand

¹Corresponding author E-mail: mynameissunanthra@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการมีส่วนร่วมในชุมชนและการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุ 2) ศึกษารูปแบบความสุขของผู้สูงอายุ และ 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในชุมชนและการใช้สื่อสังคมออนไลน์ต่อรูปแบบความสุขของผู้สูงอายุ ในยุค 4.0 ตำบลวังหว้า อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในตำบลวังหว้า อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ใช้ตารางการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane ได้จำนวน 345 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่น .82 โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha coefficient) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการมีส่วนร่วมในชุมชนของผู้สูงอายุ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ระดับการใช้สื่อสังคม

* Received 15 November 2022; Revised 23 December 2022; Accepted 26 December 2022

ออนไลน์ของผู้สูงอายุ โดยรวมอยู่ในระดับมาก และ 2) ระดับรูปแบบความสุขของผู้สูงอายุ โดยรวมอยู่ในระดับมาก และพบว่า รูปแบบความสุขของผู้สูงอายุด้านอารมณ์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด รูปแบบความสุขของผู้สูงอายุด้านความคิด โดยรวมอยู่ในระดับมาก และ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในชุมชนและการใช้สื่อสังคมออนไลน์ต่อรูปแบบความสุขของผู้สูงอายุ ในยุค 4.0 มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 1 หน่วย รูปแบบความสุขของผู้สูงอายุจะมีการเปลี่ยนไปหรือเพิ่มขึ้น 1 หน่วย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 ดังนั้น ควรส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในชุมชนและส่งเสริมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ให้เหมาะสมและทำให้ผู้สูงอายุมีความสุขในการติดต่อสื่อสาร

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมในชุมชน, การใช้สื่อสังคมออนไลน์, รูปแบบความสุขของผู้สูงอายุ, ยุค 4.0

Abstract

This research article aims to 1) study community participation and social media use among the elderly, 2) study the happiness patterns of the elderly, and 3) study the relationship between participation in the community and use of Social media on happiness patterns of the Elderly in the 4.0 era, Wang Wa subdistrict, Sri Prachan district Suphanburi Province. The population in the study contains 345 persons in the elderly, Wang Wa subdistrict, Si Prachan district, Suphan Buri Province. The questionnaires collected data on Community involvement and the Use of Social media, the happy pattern of the Elderly in the 4.0 era. (Confidence value .82) By finding the alpha coefficient method. The statistics used in the data analysis are Mean ($\bar{X}$), Standard deviation (S.D.), and multiple regression analysis (MRA). The research result shows that 1). The community involvement for the elderly, overall opinion was at the most level. 2.) The Use of social media by the elderly, overall opinion was at a lot level. And happiness patterns of the elderly, overall opinion was at a lot level. And found happiness patterns of the elderly, emotional aspects, and the overall opinion was at the most level. Happiness patterns of the elderly, thinking aspects and overall opinion were at a lot level. 3.) There is a change in the community involvement and use of social media of the elderly by 1 unit. Happiness patterns of the elderly will be changed or increased by 1 unit. The statistical significance of 0.01. Therefore, the elderly should be encouraged to participate in the

community and promote the use of social media to suit. And make the elderly happy to communicate.

Keyword: Community Involvement, Use of Social Media, Elderly Happiness Patterns, 4.0 Era

บทนำ

“สังคมสูงวัย” คือ สังคมที่มีสัดส่วนของผู้สูงอายุหรือประชากรที่มีอายุ 60 ปี ขึ้นไป ได้เพิ่มสูงขึ้น “เรื่อย ๆ” ขณะที่สัดส่วนของอัตราการเกิด และจำนวนประชากรในวัยทำงานลดน้อยลง สำหรับประเทศเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging society) ตั้งแต่ปี 2548 และกำลังจะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged society) เช่นกัน โดยมีประชากรที่มีอายุ 65 ปีขึ้นไปร้อยละ 10 หรือมากกว่า 7 ล้านคน และในปี พ.ศ. 2564 สัดส่วนของจำนวนผู้สูงอายุจะเพิ่มขึ้นไปถึงร้อยละ 20 - 30 แสดงว่าประชากร ทุก ๆ 100 คน เราจะพบจำนวนผู้สูงอายุ 30 คน (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2565) สำหรับแนวโน้มของผู้สูงอายุ พบว่า ประเทศไทยมีจำนวนและร้อยละของผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง โดยในปี 2564 เพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 19.6 และเมื่อพิจารณาเป็นแต่ละภาค พบว่า ภาคกลางและภาคใต้มีร้อยละของผู้สูงอายุใกล้เคียงกัน คือเพิ่มขึ้นร้อยละ 17.2 และ 16.6 ตามลำดับ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2565) โดยประเทศไทยรัฐบาลประกาศให้ “สังคมผู้สูงอายุเป็นวาระแห่งชาติ” และขับเคลื่อนตั้งแต่ วันที่ 11 ธ.ค. พ.ศ. 2561 มีแผนปฏิบัติการผู้สูงอายุแห่งชาติครอบคลุมทั้งกลุ่มก่อนวัยสูงอายุ (25-59 ปี) เน้นเตรียมการสู่การเป็นผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพ ตามการคาดการณ์ปี 2565 ประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปในประเทศไทยจะขยับสัดส่วนเป็นร้อยละ 20 ของประชากร ทั้งประเทศ นั้นหมายถึงประชากร 1 ใน 5 คือผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่องค์การอนามัยโลก (WHO) และสหประชาชาติกำหนดสังคมที่มีผู้สูงอายุมากกว่าร้อยละ 20 ขึ้นไป ถือเป็น “สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์” โดยการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลต่อผู้สูงอายุในการปรับตัวในทุก ๆ มิติ เช่น การเสื่อมของสภาพร่างกาย การสูญเสียสถานภาพและบทบาททางสังคมยังส่งผลโดยตรงต่อสภาพจิตใจของผู้สูงอายุ กรมสุขภาพจิต จึงได้พัฒนาคู่มือ “ความสุข 5 มิติสำหรับผู้สูงอายุ” ได้แก่ สุขสบาย สุขสนุก สุขสว่าง สุขสง่า และสุขสงบ เพื่อเป็นแนวทางให้บุคลากรสาธารณสุขและบุคลากรในภาคส่วนอื่นที่ต้องดูแลผู้สูงอายุในเขตที่ตนเองรับผิดชอบ นำไปประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุให้รู้จักมองโลกในแง่บวก เข้าใจสภาวะธรรมชาติของมนุษย์ รู้จักวิธีการดูแลสุขภาพร่างกายของตนเอง สามารถจัดการกับอารมณ์ลบที่เกิดขึ้น และเรียนรู้ที่จะจัดการกับสิ่ง “ต่าง ๆ” ในชีวิตอย่างมีเหตุผล (กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข, 2565)

ความสุขของผู้สูงอายุ ที่พึงพอใจในการใช้ชีวิต เช่น อารมณ์ดี ยินดี “ความเบิกบานใจการไม่มีความรู้สึกทางลบเช่นความซึมเศร้าความวิตกกังวล” หรืออาจหมายถึง ระดับ

ความรู้สึกที่พอใจซึ่งแตกต่างกันในระดับของบุคคลเช่นการมีสุขภาวะ ความสุขาภิรมย์ ความโชคดี ความสนุกสนาน ความพึงพอใจ ความเบิกบานและสำราญใจ (Wittmann, P., 2003) โดยความสุขภายใต้แนวความคิด Subjective well – being ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบหลัก คือ 1) ด้านความคิด และด้านอารมณ์ บนพื้นฐานการประเมินความสุขทางอารมณ์ ทั้งด้านบวกและทางด้านลบ กล่าวคือ ด้านความคิด (Cognitive components) เป็นการประเมินความสุขจากความพึงพอใจในภาพรวมของการดำเนินชีวิต จากประสบการณ์การดำเนินชีวิต กิจกรรม รวมถึงบริบทโดยรวมของชีวิตแต่ละบุคคล 2) ด้านอารมณ์ (Emotional components) เป็นการประเมินความสุขจากประสบการณ์ทางความรู้สึกในแต่ละสถานการณ์ชีวิตของบุคคล ประเมินความสุขในประเด็นของอารมณ์ทางด้านบวกและอารมณ์ทางด้านลบ (Argyle, M., & Martin, M., 1991) โดยการใช้ชีวิต ประสบการณ์ต่าง ๆ ในการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุส่วนใหญ่เป็นการอยู่ร่วมกันในชุมชน การมีส่วนร่วมในชุมชน มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการส่งเสริมพลเมืองในท้องถิ่นให้มีพลังความสามารถในการดูแลตนเอง จัดการความไม่เท่าเทียมกันให้ลดลง และช่วยลดช่องว่างระหว่างพื้นที่ที่ขาดแคลนให้น้อยลง จากข้อมูลสถิติ พบว่าการมีส่วนร่วมเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สะท้อนถึงการพัฒนาด้านการมีส่วนร่วมทางสังคม รวมถึงจิตอาสาทำกิจกรรมเพื่อประโยชน์ต่อชุมชนสังคม ซึ่งเป็นการช่วยเหลือหนุนกันของคนในชุมชน และสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเพื่อนำไปสู่การพึ่งพาตนเองของครอบครัวและชุมชน และพบว่า องค์การภายในชุมชนมีส่วนผลักดันประชาชนภายในชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการส่งเสริมให้เกิดการสร้างสรรค์กิจกรรมที่ก่อให้เกิดประโยชน์และการสร้างแนวความคิดการสร้างค่านิยมให้มีส่วนร่วมกับกิจกรรมต่าง ๆ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565) ดังแนวคิดของ Oakly & Marsden ที่มองว่าการพัฒนาที่เริ่มด้วยการมีส่วนร่วม ของคนในชุมชนจะประสบผลสำเร็จมากกว่าการที่คนนอกเข้าไป ซึ่งการมีส่วนร่วมเกิดขึ้นหลายรูปแบบ เช่น การมีส่วนร่วมเป็นความร่วมมือ ลักษณะเป็นการร่วมในกิจกรรมพัฒนา “ต่างๆ” การมีส่วนร่วมโดยรวมรับผลประโยชน์ในกิจกรรมหรือโครงการ และการมีส่วนร่วมที่เป็นการเสริมพลังอำนาจ เป็นการพัฒนาที่ต้องการการถ่ายโอนอำนาจจากผู้ให้ สู่ผู้รับเพื่อเสริมสร้างพลังอำนาจให้กับผู้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ซึ่งถือได้ว่าเป็นการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง (Oakley, P., & Marsden, D., 1984) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง ความสุขของผู้สูงอายุไทยยุค 4.0 ที่อาศัยอยู่ในชุมชนและผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในสถานดูแลผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุในชุมชนมีความสุขมากกว่าผู้สูงอายุในสถานดูแลผู้สูงอายุ จากการได้อยู่ร่วมกับครอบครัวย่อมมีความสุขมีความสุขมากกว่าการอยู่ในสถานดูแลผู้สูงอายุหากผู้สูงอายุที่อยู่ในสถานดูแลผู้สูงอายุสามารถใช้เทคโนโลยีในการสื่อสารกับครอบครัวได้เช่นเดียวกับ ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในชุมชนร่วมกับครอบครัวได้ย่อมมีความสุขอบอุ่นและมีความสุขมากขึ้น (อรพรรณ ลือบุญวัชชัย และอชฌา ชื่นบุญ, 2563)

ในปัจจุบันเทคโนโลยีที่เปลี่ยนไป มีการพัฒนาขึ้นมาอย่างเห็นได้ชัด ไม่ว่าจะเป็นโทรศัพท์แบบ สมาร์ทโฟน ที่มีการทำงานของโทรศัพท์ การสื่อสารไร้สาย เทคโนโลยี “ต่างๆ” เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันมากขึ้น การปรับตัวเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ของผู้สูงอายุจึงเป็นประเด็นที่สังคมควรให้ความสำคัญ เพื่อช่วยลดปัญหาช่องว่างระหว่างวัย และช่วยให้ผู้สูงอายุได้อยู่ในสังคมอย่างมีศักดิ์ศรีและเห็นคุณค่าในตัวเอง นอกจากนี้ เทคโนโลยียังช่วยให้ผู้สูงอายุได้สัมผัสประสบการณ์แปลกใหม่ในโลกที่ไร้พรมแดน และยังช่วยลดปัญหาสุขภาพได้อีกด้วย (วีรณัฐ โรจนประภา, 2565) สื่อสังคมออนไลน์ คือ เครื่องมือที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารที่สามารถโต้ตอบได้หลายทิศทางโดยผ่าน internet สื่อสังคมออนไลน์สามารถทำให้ผู้คนที่อยู่ไกลกันสามารถติดต่อสื่อสารกันได้อย่างสะดวกรวดเร็ว เป็นการติดต่อสื่อสารที่ได้รับความนิยมมากในปัจจุบัน (Daniel Nations, 2022) จากรายงานผลการสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ปี 2560 (บางกอกฮอตพิทอล, 2565) พบว่า ผู้สูงอายุไทยใช้อินเทอร์เน็ตเฉลี่ย 4 ชั่วโมงต่อวัน โดยแอปพลิเคชันที่ผู้สูงอายุนิยมใช้มากที่สุด คือ Line รองลงมาคือ Facebook และ YouTube ตามลำดับ กิจกรรมยอดฮิต คือ การส่งข้อความหรือวิดีโอผ่านไลน์ การแชร์คอนเทนต์ผ่านไลน์ หรือเฟซบุ๊ก การอัปเดตสตอรี่ การอัปโหลดรูปและวิดีโอ รวมถึงการโพสต์คอมเมนต์บนเฟซบุ๊ก สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง การใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในเขตตลาด ตำบลสามพราน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ที่กล่าวว่า การใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุส่วนใหญ่เป็นการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อเอาไว้ติดต่อสื่อสารกับคนในครอบครัวและเพื่อน ทำให้ผู้สูงอายุไม่รู้สึกเหงาและมีความสุขในการติดต่อสื่อสาร รองลงมา คือ การใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการติดต่อสื่อสารด้านการรับข้อมูลข่าวสารจาก facebook (พิทักษ์ ศิริวงษ์ และบัณฑิตา อุณหเลขาคิจ, 2560)

จากแผนพัฒนายุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัด/แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาภาคกลาง (จังหวัดสุพรรณบุรี) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) กล่าวว่า ยุทธศาสตร์ที่ 1 คือ การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ คนในสังคมไทยทุกช่วงวัยมีทักษะ ความรู้ และความสามารถเพิ่มขึ้น ผู้สูงอายุวัยต้นมีงานทำและรายได้ที่เหมาะสมกับศักยภาพของผู้สูงอายุ คนไทยมีสุขภาวะที่ดีขึ้น ผู้สูงอายุที่อาศัยในบ้านที่มีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม โดยมีแนวทางในการพัฒนาศักยภาพของกลุ่มผู้สูงอายุวัยต้นให้สามารถเข้าสู่ตลาดงานเพิ่มขึ้น และพัฒนานวัตกรรมสิ่งอำนวยความสะดวกในการใช้ชีวิตประจำวันที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ และพัฒนาเทคโนโลยีทางการแพทย์ในการส่งเสริมและฟื้นฟูสุขภาพในกลุ่มผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นประเด็นที่น่าสนใจในเรื่องของการสร้างความสุขให้สังคมผู้สูงอายุ โดยการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในชุมชน พร้อมทั้ง การส่งเสริมและสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีและสื่อสังคมออนไลน์ในผู้สูงอายุ (องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุพรรณบุรี, 2565) และจากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา การมีส่วนร่วมในชุมชนและการใช้สื่อสังคมออนไลน์มีผลต่อรูปแบบความสุขของผู้สูงอายุ ในยุค 4.0 ตำบลวังห้ว อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี เพื่อใช้เป็น

แนวทางในการส่งเสริมและพัฒนา รูปแบบการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุ แนวทางการพัฒนาการใช้สื่อสังคมออนไลน์ให้เหมาะสมกับกลุ่มผู้สูงอายุเพื่อประสิทธิภาพในการสื่อสาร พร้อมทั้งพัฒนาการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในชุมชนสำหรับกลุ่มผู้สูงอายุให้เข้าไปมีบทบาทมากขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในชุมชนและการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุ ในยุค 4.0
2. เพื่อศึกษารูปแบบความสุขของผู้สูงอายุ ในยุค 4.0
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในชุมชนและการใช้สื่อสังคมออนไลน์ต่อรูปแบบความสุขของผู้สูงอายุ ในยุค 4.0 ตำบลวังหว่า อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวิธีดำเนินการวิจัย ตามขั้นตอนดังนี้

1. รูปแบบการวิจัย เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ มุ่งศึกษาการมีส่วนร่วมในชุมชนและการใช้สื่อสังคมออนไลน์ พร้อมทั้ง รูปแบบความสุขของผู้สูงอายุ ในยุค 4.0
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชน ที่อาศัยอยู่ในตำบลวังหว่า อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป จำนวนทั้งสิ้น 2,242 ราย (สำนักงานบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง, 2564) คำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างจากการใช้ตารางการกำหนดขนาดตัวอย่างของ Taro Yamane (Yamane, T. , 1973) ที่ระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 5% และระดับความเชื่อมั่น 95% ได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยจำนวน 345 คน มีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified sampling) โดยแบ่งตามพื้นที่ตำบล ซึ่งประกอบด้วย 7 หมู่บ้าน คือ บ้านตลาดวังหว่า บ้านดอนลาน บ้านดงขี้เหล็ก 1 บ้านดงขี้เหล็ก 2 บ้านวัดเกาะ 1 บ้านวัดเกาะ 2 และบ้านคลองชะโด (สำนักงานเทศบาลตำบลวังหว่า, 2564)
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้สร้างโดยการศึกษาจากแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของ วริศรา อินทรแสน พร้อมด้วย อรรถกร เฉยทิม และ อรพรรณ ลือบุญธวัชชัย และอชฌา ชื่นบุญ (วริศรา อินทรแสน, 2562; อรรถกร เฉยทิม, 2560; อรพรรณ ลือบุญธวัชชัย และอชฌา ชื่นบุญ, 2563) คือ แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ อาชีพ สถานภาพสมรส ฐานะทางเศรษฐกิจ โรคและปัญหาด้านสุขภาพ และการประเมินสุขภาพตนเอง

ส่วนที่ 2 ข้อมูลการมีส่วนร่วมในชุมชนของผู้สูงอายุ ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมในกิจกรรม การได้รับการสนับสนุน และการเกิดปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับคนรอบข้าง

ส่วนที่ 3 ข้อมูลการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุ ประกอบด้วย การเกิดความรู้ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์เบื้องต้น มีการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ มีการใช้เทคโนโลยีในชีวิตประจำวัน และสามารถใช้อินเทอร์เน็ตในชีวิตประจำวันได้

ส่วนที่ 4 ข้อมูลรูปแบบความสุขของผู้สูงอายุ ประกอบด้วย รูปแบบความสุขด้านความคิด และรูปแบบความสุขด้านอารมณ์

โดยส่วนที่ 2 และ 4 มีลักษณะเป็นการวัดระดับความคิดเห็น โดยใช้เกณฑ์ของลิเคิร์ต (Likert Scale) (Likert, R., 1992) โดยมีเกณฑ์การจัดระดับโดยแบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด (5) มาก (4) ปานกลาง (3) น้อย (2) น้อยที่สุด (1) ทั้งนี้แบบสอบถามมีค่าความตรงตามเนื้อหา โดยพิจารณาจากดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (item objective congruence index: IOC) พบว่า ข้อคำถามทุกข้อมีค่ามากกว่า 0.50 ได้แก่ คำถามสำหรับวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 คือ การมีส่วนร่วมในชุมชน มีค่าเท่ากับ .72, การใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุ มีค่าเท่ากับ 1 คำถามสำหรับวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 คือ รูปแบบความสุขของผู้สูงอายุด้านความคิด มีค่าเท่ากับ 1 และ รูปแบบความสุขของผู้สูงอายุด้านอารมณ์ มีค่าเท่ากับ 1 โดยแบบสอบถามมีความเชื่อมั่น และได้นำแบบสอบถามจำนวน 30 ชุด ไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่าง โดยพิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha coefficient) ตามวิธีของครอนบาค พบว่า การมีส่วนร่วมในชุมชนของผู้สูงอายุ มีค่า .745 การใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุ มีค่า .789 และรูปแบบความสุขของผู้สูงอายุ มีค่า .840 ซึ่งทุกด้านมีค่าความเชื่อมั่นมากกว่า 0.70 (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2557) และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับอยู่ที่ .826

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยจะแจกแบบสอบถามผ่านทางองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ในการประชุมผู้สูงอายุประจำเดือน และการแจกผ่านโครงการอบรมการยกระดับเศรษฐกิจและสังคมรายตำบลแบบบูรณาการ (1 ตำบล 1 มหาวิทยาลัย) จัดโดย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ เมื่อวันที่ 6 13 14 20 21 และ 27 พฤศจิกายน 2564 โดยจะแจกแบบสอบถามให้แต่ละหมู่บ้านด้วยจำนวนที่เท่า ๆ กัน คือ ประมาณ 50 ฉบับ เพื่อให้ได้ข้อมูลของกลุ่มผู้สูงอายุครบทุกหมู่บ้าน

2. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าสถิติร้อยละ (Percentage) วิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมในชุมชน การใช้สื่อสังคมออนไลน์ และรูปแบบความสุขของผู้สูงอายุ ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) การวิเคราะห์การมีส่วนร่วมในชุมชนและการใช้สื่อสังคมออนไลน์มีผลต่อรูปแบบความสุขของผู้สูงอายุ ใช้สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ สถิตินัยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient) เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปรตั้งแต่ 2 ตัวขึ้นไป เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปรว่ามีความสัมพันธ์กันมากน้อยเพียงใด พบว่า ตัวแปรทุกตัวมีความสัมพันธ์กัน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง -1.0 ถึง 1.0 โดย การมีส่วนร่วมในชุมชน มีค่าความสัมพันธ์ที่มากที่สุดเมื่อเทียบกับรูปแบบความสุขของผู้สูงอายุ ที่ $r = 0.897$ รองลงมา คือ

การใช้สื่อออนไลน์ของผู้สูงอายุ ที่ $r = 0.721$ หลังจากนั้นจึงนำตัวแปรมาการวิเคราะห์ถดถอยเชิงเส้นพหุคูณ (Multiple Linear Regression Analysis) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย พบว่า

1. การมีส่วนร่วมในชุมชนและการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุ ในยุค 4.0 ในแต่ละด้าน ดังนี้

1.1 ด้านข้อมูลส่วนบุคคล ผู้สูงอายุในตำบลวังห้ว อำเภอสรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 236 คน คิดเป็นร้อยละ 67 ส่วนมากอยู่ในช่วงอายุ 65-69 ปี จำนวน 273 คน คิดเป็นร้อยละ 82.7 มีอายุมากกว่า 70 ปี จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 4.2 ส่วนใหญ่สถานภาพการสมรสในลักษณะอยู่ด้วยกัน จำนวน 274 คน คิดเป็นร้อยละ 83 โดยผู้สูงอายุส่วนมากมีฐานะทางเศรษฐกิจดี คือ มีรายได้ของตนเอง มีเงินเก็บ และสามารถช่วยเหลือผู้อื่นได้ จำนวน 229 คน คิดเป็นร้อยละ 69.4 โดยผู้สูงอายุที่มีภาวะสุขภาพและต้องได้รับการดูแลจากแพทย์ จำนวน 248 คน คิดเป็นร้อยละ 70.6 ซึ่งผู้สูงอายุมีโรคประจำตัว โดยโรคประจำตัวต่าง ๆ คือ โรคความดันโลหิตสูง ไชมันในเลือดสูง โรคเบาหวาน โรคต่อกระจก โรคข้อเข่าอักเสบ เข่าเสื่อม ปวดเข่า และผู้สูงอายุที่ไม่มีโรคประจำตัวและไม่ต้องเข้ารับการรักษากับแพทย์เป็นประจำ เช่น โรคปวดหัว โรคเครียด โรคปวดหลัง จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 29.4 จึงทำให้ผู้สูงอายุส่วนมากประเมินสุขภาพตนเองเบื้องต้นว่า สุขภาพไม่ดีเป็นจำนวน จำนวน 200 คน คิดเป็นร้อยละ 57 และมีสุขภาพระดับปานกลาง จำนวน 145 คน คิดเป็นร้อยละ 43

1.2 ด้านการมีส่วนร่วมในชุมชนของผู้สูงอายุ การมีส่วนร่วมในชุมชนของผู้สูงอายุ มีระดับความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.37$) และเมื่อจำแนกรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ประกอบด้วย ผู้นำและสมาชิกในชุมชนให้การสนับสนุน เกิดปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับคนรอบข้างปรับตัวเข้ากับสมาชิกในชุมชนได้ และผู้สูงอายุในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.48$), ($\bar{X} = 4.39$) และ ($\bar{X} = 4.24$) ตามลำดับ ปรากฏผลดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงระดับการมีส่วนร่วมในชุมชนของผู้สูงอายุ

การมีส่วนร่วมในชุมชน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น
1. ผู้สูงอายุในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม	4.24	.67	มากที่สุด
2. ผู้นำ และสมาชิกในชุมชนให้การสนับสนุน	4.48	.53	มากที่สุด
3. ก่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับคนรอบข้าง ปรับตัวเข้ากับสมาชิก ชุมชนได้	4.39	.52	มากที่สุด
ผลรวมการมีส่วนร่วมในชุมชน	4.37	.35	มากที่สุด

1.3 ด้านการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุ

การใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุ มีระดับความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.75 และเมื่อจำแนกรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ประกอบด้วย เกิดความรู้ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์เบื้องต้น มีการใช้เทคโนโลยีในชีวิตประจำวัน มีการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ และข่าวสารจากสื่อสังคมออนไลน์ และสามารถใช้อินเทอร์เน็ตในชีวิตประจำวันได้ เช่น สื่อสารใน Social media การเที่ยวชมร้านค้าออนไลน์ การดูหนังและฟังเพลงผ่านช่องทาง Online โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.91$), ($\bar{X} = 3.83$) ($\bar{X} = 3.74$) และ ($\bar{X} = 3.53$) ตามลำดับ ปรากฏผลดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงระดับการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุ

การใช้สื่อสังคมออนไลน์	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น
1. เกิดความรู้ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์เบื้องต้น	3.91	.83	มาก
2. มีการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ และข่าวสารจากสื่อสังคมออนไลน์	3.74	.72	มาก
3. มีการใช้เทคโนโลยีในชีวิตประจำวัน	3.83	.82	มาก
4. สามารถใช้อินเทอร์เน็ตในชีวิตประจำวันได้ เช่น สื่อสารใน Social media การเที่ยวชมร้านค้าออนไลน์ การดูหนังและฟังเพลง Online	3.53	.76	มาก
ผลรวมการใช้สื่อสังคมออนไลน์	3.75	.50	มาก

2. ผลการวิเคราะห์รูปแบบความสุขของผู้สูงอายุ ในยุค 4.0 มีรายละเอียดดังนี้

รูปแบบความสุขของผู้สูงอายุ มีระดับความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.20$) และพบว่ารูปแบบความสุขของผู้สูงอายุด้านอารมณ์ มีระดับความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.26$) และเมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า สิ่งที่คุณค่าเห็นด้วยมากที่สุด คือ ฉันทิณดีที่ผู้อื่นชื่นชมฉัน ตามสิ่งที่ฉันเป็น และฉันภูมิใจในตัวเองที่เป็นผู้สูงอายุที่มีคุณค่า โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.43$) และ ($\bar{X} = 4.29$) และผู้สูงอายุเห็นด้วยในระดับมาก คือ ฉันทิณดีในตัวเองที่ไม่เป็นภาระต่อลูกหลาน ฉันทิณดีและมั่นใจในการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ และฉันพึงพอใจที่ได้รับการยอมรับจากสังคม โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.20$) ($\bar{X} = 4.20$) และ ($\bar{X} = 4.16$) ตามลำดับ ในส่วนของรูปแบบความสุขของผู้สูงอายุด้านความคิด มีระดับความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.15$) และเมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า ทุกด้านมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ประกอบด้วย ผู้สูงอายุคิดว่าฉันพอใจในการทำกิจกรรมทางศาสนาที่ฉันนับถือ ฉันมีความสุขเมื่อมีโอกาสในการช่วยเหลือผู้อื่น ฉันตั้งใจที่ได้ให้คำปรึกษากับคนในครอบครัว และฉันมีความสุขในการรับประทานอาหารร่วมกับลูกหลาน โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.47$), ($\bar{X} = 4.41$), ($\bar{X} = 4.31$) และ ($\bar{X} = 4.24$)

ตามลำดับ และมีอยู่ 1 ข้อ ที่ผู้สูงอายุมีระดับความคิดเห็นในระดับปานกลาง คือ ฉันมีความสุขในการแสวงหาความรู้ให้ตนเอง โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.29$) ปรากฏผลดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงระดับรูปแบบความสุขของผู้สูงอายุ

รูปแบบความสุขของผู้สูงอายุ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น
ด้านความคิด	4.15	.32	มาก
1. ฉันพอใจในการทำกิจกรรมทางศาสนาที่ฉันนับถือ	4.47	.53	มากที่สุด
2. ฉันมีความสุขในการรับประทานอาหารร่วมกับลูกหลาน	4.24	.58	มากที่สุด
3. ฉันมีความสุขในการแสวงหาความรู้ให้ตนเอง	3.29	.86	ปานกลาง
4. ฉันดีใจที่ได้ให้คำปรึกษากับคนในครอบครัว	4.31	.71	มากที่สุด
5. ฉันมีความสุขเมื่อมีโอกาสในการช่วยเหลือผู้อื่น	4.41	.52	มากที่สุด
ด้านอารมณ์	4.26	.36	มากที่สุด
6. ฉันภูมิใจในตัวเองที่ไม่เป็นภาระต่อลูกหลาน	4.20	.63	มาก
7. ฉันภูมิใจในตัวเองที่เป็นผู้สูงอายุที่มีคุณค่า	4.29	.77	มากที่สุด
8. ฉันยินดีที่ผู้อื่นชื่นชมฉัน ตามสิ่งที่ฉันเป็น	4.43	.57	มากที่สุด
9. ฉันภูมิใจและมั่นใจในการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ	4.20	.61	มาก
10. ฉันพึงพอใจที่ได้รับการยอมรับจากสังคม	4.16	.80	มาก
ผลรวมรูปแบบความสุขของผู้สูงอายุ	4.20	.31	มาก

3. ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในชุมชนและการใช้สื่อสังคมออนไลน์กับรูปแบบความสุขของผู้สูงอายุ ในยุค 4.0 ปรากฏผลดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงการมีส่วนร่วมในชุมชนและการใช้สื่อสังคมออนไลน์กับรูปแบบความสุขของผู้สูงอายุ ในยุค 4.0

รูปแบบความสุขของผู้สูงอายุ	B	Std. error	β	t	Sig
ค่าคงที่ (Constant)	3.109	0.228		13.613	0.000**
การมีส่วนร่วมในชุมชน	0.137	0.048	0.153	2.834	0.005**
การใช้สื่อออนไลน์ของผู้สูงอายุ	0.132	0.034	0.210	3.891	0.000**
R = .280 adjusted R square = .780 F = 13.889					

**p < 0.01

จากตารางที่ 4 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในชุมชนและการใช้สื่อออนไลน์ของผู้สูงอายุสามารถทำนายรูปแบบความสุขของผู้สูงอายุ ได้ร้อยละ 78 โดยพิจารณาจากค่า adjusted R square เท่ากับ 0.780 และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า การมีส่วนร่วมในชุมชนของผู้สูงอายุ (B=0.137, p < 0.005) และการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุ (B=0.132, p < 0.000) หมายความว่า การมีส่วนร่วมในชุมชนและการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของ

ผู้สูงอายุแต่ละด้านมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 1 หน่วย รูปแบบความสุขของผู้สูงอายุจะมีการเปลี่ยนไปหรือเพิ่มขึ้น 1 หน่วย อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 จึงทำให้เห็นว่า การมีส่วนร่วมในชุมชนและการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์กับรูปแบบความสุขของผู้สูงอายุ โดยสามารถเขียนสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ ได้ดังต่อไปนี้

$$\hat{Y} \text{ (รูปแบบความสุขของผู้สูงอายุ)} = 3.109 + 0.137 \text{ (การมีส่วนร่วมในชุมชน)} \\ + 0.132 \text{ (การใช้สื่อสังคมออนไลน์)}$$

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาสามารถอภิปรายได้ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในชุมชนและการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุ ในยุค 4.0 มีระดับความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อจำแนกรายด้าน ทุกด้านมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ประกอบด้วย ผู้นำและสมาชิกในชุมชนให้การสนับสนุน เกิดปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับคนรอบข้างปรับตัวเข้ากับสมาชิกในชุมชนได้ และผู้สูงอายุในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม ดังผลการวิจัยของศุณลาลักษณ์ สุรภักดิ์ ที่พบว่า ปัจจัยแห่งความสำเร็จของโครงการประกอบไปด้วย 1) ศักยภาพของแกนนำที่เข้มแข็ง และ 2) กระบวนการพัฒนาการมีส่วนร่วม จำเป็นต้องให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการคิดค้นปัญหา การตัดสินใจ การวางแผนการดำเนินการและติดตามประเมิน (ศุณลาลักษณ์ สุรภักดิ์, 2560) พร้อมด้วยงานวิจัยของ ชยพล ศิรินิยมชัย และพิมผกา ปัญญาใหญ่ ที่กล่าวว่า จากการดำเนินการพัฒนารูปแบบการสร้างความร่วมมือในการมีส่วนร่วมของชุมชนและเครือข่ายที่ชัดเจนส่งผลให้เกิดการมีส่วนร่วมที่มากขึ้น จนส่งผลให้ผู้สูงอายุกลุ่มติดบ้านมีสุขภาวะที่ดีเพิ่มขึ้น ด้านสุขภาวะทางจิตใจ สุขภาวะทางสังคม และสุขภาวะทางปัญญา ได้รับการตอบสนองมากขึ้นและเพิ่มความรู้สึกคุณค่าของผู้สูงอายุกลุ่มติดบ้านพัฒนาขึ้น (ชยพล ศิรินิยมชัย และพิมผกา ปัญญาใหญ่, 2564) ในขณะเดียวกันยังเป็นไปในแนวทางเดียวกับงานวิจัยของ เยาวลักษณ์ วงษ์ประภารัตน์ และคณะ ที่พบว่า ลักษณะความสัมพันธ์แบบกลุ่มของผู้สูงอายุในชุมชนมีความสัมพันธ์แบบญาติ หรือคนบ้านใกล้เรือนเคียงกันมาก่อน และเมื่อได้มารวมตัวกันทำกิจกรรมกัน จึงมีความสนิทสนมและผูกพันกัน “การมารวมตัวกันเพื่อทำกิจกรรมการออกกำลังกายทุก ๆ เข้าทำให้มีเพื่อนคุย ไม่เหงา เป็นการผ่อนคลายอย่างหนึ่ง” (เยาวลักษณ์ วงษ์ประภารัตน์ และคณะ, 2557) สำหรับการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุ มีระดับความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อจำแนกรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ประกอบด้วย ผู้สูงอายุเกิดความรู้ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์เบื้องต้น มีการใช้เทคโนโลยีในชีวิตประจำวัน มีการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ดังผลการวิจัยของ พิทักษ์ ศิริวงษ์ และบัณฑิตา อุณหเลขจิตร ที่พบว่า ผู้สูงอายุส่วนมากนั้น สามารถใช้สื่อสังคมออนไลน์ได้ โดยการเรียนรู้วิธีการใช้มาจากลูกหลาน เนื่องจาก

เป็นสื่อสังคมออนไลน์ที่ผู้สูงอายุเข้าถึงได้ง่ายสามารถแชร์ข่าวสารที่น่าสนใจให้กับผู้อื่นได้ (พิทักษ์ ศิริวงษ์ และบัณฑิตา อุดมเลขาจิต, 2560) โดยผู้สูงอายุสามารถใช้สื่อสังคมออนไลน์ในชีวิตประจำวันได้ เช่น สื่อสารใน Social media การเที่ยวชมร้านค้าออนไลน์ การดูหนังและฟังเพลงผ่านช่องทาง Online ซึ่งแตกต่างจากงานวิจัยของ สุทธยา สมสุข ที่กล่าวว่า ลักษณะการใช้งานของสื่อสังคมออนไลน์เพชบุ๊ค ส่วนใหญ่ ผู้สูงอายุนิยมใช้งานสื่อสังคมออนไลน์เพชบุ๊ค ในการติดตามการโพสต์ของญาติพี่น้องมากที่สุด รองลงมา คือ ติดตามการโพสต์ของเพื่อน ๆ ติดตามการโพสต์ของครอบครัว แสดงความคิดเห็น (Comment) ในการโพสต์ของเพื่อน และอ่านข่าวสารหรือสถานการณ์ปัจจุบัน (สุทธยา สมสุข, 2563) อาจเป็นเพราะรูปแบบการใช้สื่อออนไลน์อื่น ๆ เช่น การเที่ยวชมร้านค้าออนไลน์ การซื้อสินค้า การดูหนัง การฟังเพลงผ่านช่องทาง Online เป็นกิจกรรมที่มีความสับสนในการใช้เครื่องมือ อีกทั้งเป็นกิจกรรมที่อาจใช้เวลาานาน ๆ และใช้สายตาค่อนข้างมาก จึงไม่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ เช่นเดียวกับงานวิจัยของ ระวีวรรณ ทรัพย์อินทร์ และญาศิณี เคารพธรรม ที่พบว่า สำหรับสื่อออนไลน์ ซึ่งเป็นสื่อใหม่มาแรงในกลุ่มผู้สูงอายุนั้น หากใช้เป็นช่องทางสื่อสารกับผู้สูงอายุนั้น ต้องพิจารณาถึงเงื่อนไขทางสุขภาพของผู้สูงอายุ ประกอบด้วย ผู้สูงอายุที่มีอายุแตกต่างกัน มีความพึงพอใจในการใช้สื่อเครือข่ายสังคมออนไลน์แตกต่างกัน โดยผู้สูงอายุที่มีอายุ 66 ปีขึ้นไป มีความพึงพอใจในการใช้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์น้อยที่สุด อาจเป็นเพราะมีปัญหาเรื่องสุขภาพมากกว่าคนอื่น (ระวีวรรณ ทรัพย์อินทร์ และญาศิณี เคารพธรรม, 2560)

2. รูปแบบความสุขของผู้สูงอายุ ในยุค 4.0 มีระดับความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมาก และรูปแบบความสุขของผู้สูงอายุด้านอารมณ์ มีระดับความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อจำแนกเป็นรายข้อสิ่งที่ผู้สูงอายุเห็นด้วยมากที่สุด คือ ฉันทินดีที่ผู้อื่นชื่นชมฉัน ตามสิ่งที่ฉันเป็น และฉันภูมิใจในตัวเองที่เป็นผู้สูงอายุที่มีคุณค่า สอดคล้องกับงานวิจัยของ อนุชา ม่วงใหญ่ ที่พบว่า การสร้างคุณค่าให้ผู้สูงอายุ มีวิธีการ 5 วิธี คือ 1) การสร้างเสริมความรู้และทัศนคติที่ดีต่อการมีชีวิตที่ยืนยาว 2) ส่งเสริมให้เกิดความรู้สึกพอใจต่อการมีชีวิตที่ยืนยาว 3) ทำพฤติกรรมที่สนับสนุนต่อชีวิตที่ยืนยาว 4) มุ่งมั่นทำเป็นผู้ให้ที่ดีอย่างต่อเนื่องและ 5) การปฏิบัติตนเป็นผู้รับที่ดี (อนุชา ม่วงใหญ่, 2561) โดยผู้สูงอายุเห็นด้วยในระดับมาก คือ ฉันทินดีในตัวเองที่ไม่เป็นภาระต่อลูกหลาน ฉันทินดีและมั่นใจในการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ และฉันพึงพอใจที่ได้รับการยอมรับจากสังคม ดังเช่นงานวิจัย อรรถกร เฉยทิม ที่กล่าวว่า ผู้สูงอายุที่เป็นที่พึงพิงให้คำปรึกษาปัญหาหรือความทุกข์ของคนใกล้ชิด และการได้ถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ของตนเองจะทำให้ผู้สูงอายุเห็นคุณค่าในตัวเองและพัฒนาตนเองด้วยความรู้ จนทำให้เป็นที่ยอมรับจากสังคม ส่งผลให้ผู้สูงอายุรับรู้เสมอ และลดความเสี่ยงต่อการเกิดโรคต่าง ๆ (อรรถกร เฉยทิม, 2560) ในส่วนของรูปแบบความสุขของผู้สูงอายุด้านความคิด มีระดับความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า ทุกด้านมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ประกอบด้วย ผู้สูงอายุคิดว่า ฉันพอใจในการทำกิจกรรมทางศาสนาที่ฉันนับถือ

ฉันมีความสุขเมื่อมีโอกาสในการช่วยเหลือผู้อื่น ฉันตั้งใจที่ได้ให้คำปรึกษากับคนในครอบครัว และฉันมีความสุขในการรับประทานอาหารร่วมกับลูกหลาน ดังเช่นงานวิจัย อรรถกร เฉยทิม การที่ผู้สูงอายุมีความสุขได้นั้น เรื่องของสุขภาพทางกายต้องมีความแข็งแรง มีเวลาในการทำกิจกรรมกับครอบครัว ได้รับกำลังใจจากลูกหลานคนใกล้ชิด และต้องการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาหรือกิจกรรมทางประเพณี จะทำให้ผู้สูงอายุสงบและผ่อนคลาย และเป็นผู้มีคุณค่า (อรรถกร เฉยทิม, 2560)

3. ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในชุมชนและการใช้สื่อออนไลน์ของผู้สูงอายุกับรูปแบบความสุขของผู้สูงอายุ พบว่า การมีส่วนร่วมในชุมชนและการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์กับรูปแบบความสุขของผู้สูงอายุ อย่างมีระดับนัยสำคัญ ทางสถิติ 0.01 หมายความว่า การมีส่วนร่วมในชุมชนและการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุแต่ละด้านมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 1 หน่วย รูปแบบความสุขของผู้สูงอายุจะมีการเปลี่ยนไปหรือเพิ่มขึ้น 1 หน่วย ดังผลการวิจัยของชยพล ศิรินิยมชัย และพิมผกา ปัญญาใหญ่ และวรศรา อินทรแสน ที่พบว่า จากการดำเนินการพัฒนารูปแบบการสร้างความร่วมมือในการมีส่วนร่วมของชุมชนและเครือข่ายที่ชัดเจนส่งผลให้เกิดการมีส่วนร่วมที่มากขึ้น โดยเกิดการบูรณาการการขับเคลื่อนร่วมกัน จนส่งผลให้ผู้สูงอายุกลุ่มติดบ้านมีสุขภาวะที่ดีเพิ่มขึ้น ด้านสุขภาวะทางจิตใจ สุขภาวะทางสังคม และสุขภาวะทางปัญญา ได้รับการตอบสนองมากขึ้นและเพิ่มความรู้สึกรักความมีคุณค่าของผู้สูงอายุ (ชยพล ศิรินิยมชัย และพิมผกา ปัญญาใหญ่, 2564; วรศรา อินทรแสน, 2562) ในด้านการใช้สื่อสังคมออนไลน์นั้น สอดคล้องกับงานวิจัยของระวีวรรณ ทรัพย์อินทร์ และญาณิณี เคารพธรรม และพิทักษ์ ศิริวงษ์ และบัณฑิตา อุณหเลขางิจิตร ที่กล่าวว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อเอาไว้ติดต่อสื่อสารกับคนในครอบครัวและเพื่อนทำให้ผู้สูงอายุไม่รู้สึกละแวกและมีความสุขในการติดต่อสื่อสาร ทำให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี รู้สึกสบายใจมากขึ้น คลายเหงาและความคิดถึงลงได้ (ระวีวรรณ ทรัพย์อินทร์ และญาณิณี เคารพธรรม, 2560; พิทักษ์ ศิริวงษ์ และบัณฑิตา อุณหเลขางิจิตร, 2560) หมายความว่า การมีส่วนร่วมในชุมชนและการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุ ล้วนส่งผลต่อรูปแบบความสุข (ด้านความคิดและด้านอารมณ์) ของผู้สูงอายุ เช่นเดียวกับงานวิจัยของ อรรถกร เฉยทิม ที่กล่าวว่า การดูแลตัวเองด้านร่างกายและจิตใจ การได้อยู่ร่วมกันหรือทำกิจกรรมกับครอบครัว การทำกิจกรรมที่ชอบหรืองานอดิเรก และการเข้าร่วมทำกิจกรรมทางศาสนาหรือทางวัฒนธรรมประเพณี (อรรถกร เฉยทิม, 2560)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องนี้ สรุปได้ว่า ผู้สูงอายุในตำบลหวังหว่า อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี เห็นด้วยมากที่สุดในการมีส่วนร่วมในชุมชน ที่จะต้องมีผู้นำและสมาชิกในชุมชนให้การสนับสนุน โดยให้ผู้สูงอายุในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม เพื่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับครอบครัวปรับตัวเข้ากับสมาชิกในชุมชน และเห็นด้วยอย่างมากเรื่องการนำสื่อสังคม

ออนไลน์มาปรับใช้กับผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุมีการใช้เทคโนโลยีในชีวิตประจำวัน มีการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ และการได้รับข่าวสารจากสื่อสังคมออนไลน์ ประกอบกับ สามารถใช้สื่อสังคมออนไลน์ในชีวิตประจำวันได้ เช่น สื่อสารใน Social media โดยการโพสต์ข้อความให้กับคนใกล้ชิด ญาติ เพื่อน และครอบครัว หรือการกดแชร์ข่าวสารต่าง ๆ ซึ่งการมีส่วนร่วมในชุมชนและการใช้สื่อสังคมออนไลน์เหล่านี้ จะส่งผลต่อรูปแบบความสุขของผู้สูงอายุ ทั้งทางด้านอารมณ์ เพื่อสร้างความเพลิดเพลิน ความสดใส เบิกบานใจ และลดความเหงา และอาการซึมเศร้าของผู้สูงอายุลง ข้อเสนอแนะเชิงกลยุทธ์ คือ 1) การใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในเรื่องการเที่ยวชมร้านค้าออนไลน์ การดูหนังและฟังเพลงผ่านช่องทาง Online เป็นกิจกรรมที่มีความสับสนในการใช้เครื่องมือ อีกทั้งเป็นกิจกรรมที่อาจจะใช้เวลานาน ๆ และใช้สายตาค่อนข้างมาก จึงไม่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ ดังนั้น หน่วยงานหรือเครือข่ายในชุมชน ควรให้การสนับสนุนและการลงพื้นที่เพื่อให้ความรู้แก่ผู้สูงอายุในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในหลาย ๆ มิติให้มากขึ้น เพื่อให้ผู้สูงอายุมีทางเลือกในการสร้างความเพลิดเพลิน การใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ และใช้เวลาในการท่องโลกออนไลน์เพื่อสร้างความสุข และคลายความเหงาได้ 2) ความสุขในการแสวงหาความรู้ให้ตนเองของผู้สูงอายุ มีระดับความคิดเห็นอยู่ระดับปานกลาง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงผู้สูงอายุขาดการแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ อาจทำให้เกิดปัญหาเรื่องการโดนมิจฉาชีพหลอกลวงในสื่อสังคมออนไลน์ได้ ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับช่อง หรือเครือข่ายในชุมชนควรส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการหาความรู้ เช่น การเข้าร่วมการอบรมฟรี การเข้าร่วมการสัมมนาทางวิชาการของหน่วยงานภาครัฐ หรือส่งเสริมการอ่านข่าวสารจากโลกออนไลน์ผ่านช่อง YouTube ฯลฯ ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป 1) ควรศึกษาตัวแปรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความสุขของผู้สูงอายุ เช่น ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านร่างกาย 2) ควรศึกษากลุ่มผู้สูงอายุที่มีการจัดตั้งชมรมในการทำกิจกรรมภายในชุมชน เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการพัฒนาและส่งเสริมศักยภาพของผู้สูงอายุในพื้นที่ได้มากขึ้นในอนาคต และ 3) ควรศึกษาเป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงมากขึ้น เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารจัดการและวางกลยุทธ์ในการจัดการกลุ่มและการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของหน่วยงานอื่น ๆ ในเครือข่าย

เอกสารอ้างอิง

- กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2565). สังคมผู้สูงอายุในปัจจุบันและเศรษฐกิจในประเทศไทย. เรียกใช้เมื่อ 20 มิถุนายน 2565 จาก www.dop.go.th.
- กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. (2565). คู่มือความสุข 5 มิติ สำหรับผู้สูงอายุ. เรียกใช้เมื่อ 22 มีนาคม 2565 จาก www.dmh.go.th.
- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2557). การวิเคราะห์สถิติ. (พิมพ์ครั้งที่ 16). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ชยพล ศิรินิยมชัย และพิมพ์ภา ปัญญาใหญ่. (2564). การมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้สูงอายุกลุ่มติดบ้าน ในเทศบาล ต.หนองปากครั้ง อ.เมือง จ.เชียงใหม่. วารสารวิจัยสุขภาพและการพยาบาล, 37(1), 65-76.
- บางกอกฮอสปิเทล. (2565). Social media ผู้สูงวัยรู้ให้ทันใช้ให้พอดี. เรียกใช้เมื่อ 12 มิถุนายน 2565 จาก www.bangkokhospital.com
- พิทักษ์ ศิริวงษ์ และบัณฑิตา อุณหเลขาคิต. (2560). การใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในเขตตลาด ตำบลสามพราน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม. เรียกใช้เมื่อ 22 ธันวาคม 2564 จาก www.repository.rmutr.ac.th.
- เยาวลักษณ์ วงษ์ประภารัตน์ และคณะ. (2557). รูปแบบการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุโดยกระบวนการมีส่วนร่วม ของชุมชน บ้านสันทรายหลวง อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่. ใน รายงานการวิจัย. กองทุนส่งเสริมงานวิจัย.
- ระวีวรรณ ทรัพย์อินทร์ และญาติณี เคารพธรรม. (2560). สื่อกับผู้สูงอายุในประเทศไทย. วารสารนิเทศศาสตร์ธุรกิจบัณฑิตย์, 11(2), 367-387.
- วิศรา อินทรแสน. (2562). การพัฒนารูปแบบสังคมผู้สูงอายุด้านความสุขในยุคไทยแลนด์ 4.0. เรียกใช้เมื่อ 20 มีนาคม 2565 จาก www.su.ac.th
- วีรณัฐ โรจนประภา. (2565). วิถีใหม่ ผู้สูงอายุ ยุค 4.0 ส่งความสุขแบบ ออนไลน์ เชื่อมสัมพันธ์ครอบครัว. เรียกใช้เมื่อ 12 มิถุนายน 2565 จาก www.matichon.co.th
- ศุณณลักษณ์ สุรศักดิ์. (2560). การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ อ.ชื่นชม จ.มหาสารคาม. วารสารวิชาการสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดมหาสารคาม, 1(1), 29-37.
- สำนักงานเทศบาลตำบลวังห้ว. (2564). ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปประจำตำบล. เรียกใช้เมื่อ 20 ธันวาคม 2564 จาก www.wangwa.go.th
- สำนักงานบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง. (2564). ข้อมูลประชากรที่อาศัยใน ต.วังห้ว อ.ศรีประจันต์ จ.สุพรรณบุรี. เรียกใช้เมื่อ 20 ธันวาคม 2564 จาก www.bora.dopa.go.th
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2565). การสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2564. เรียกใช้เมื่อ 22 มิถุนายน 2565 จาก www.nso.go.th
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). รายงานดัชนีความก้าวหน้าของคนประจำปี 2563. เรียกใช้เมื่อ 20 มิถุนายน 2565 จาก www.nesdc.go.th
- สุทธยา สมสุข. (2563). พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุ. วารสารปาริชาติ มหาวิทยาลัยทักษิณ, 33(1), 63-77.

- องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุพรรณบุรี. (2565). แผนพัฒนาท้องถิ่น (2561-2565). เรียกใช้เมื่อ 12 มิถุนายน 2565 จาก www.suphan.go.th/customers/content/download/202003105835.pdf
- อนุชา ม่วงใหญ่. (2561). แนวคิด และวิธีการ เพื่การดำเนินชีวิตอย่างมีคุณค่าของผู้สูงอายุ. เรียกใช้เมื่อ 22 มิถุนายน 2565 จาก www.up.ac.th
- อรพรรณ ลีบุญธวัชชัย และอัสมา ชื่นบุญ. (2563). ความสุขของผู้สูงอายุไทยยุค 4.0 ที่อาศัยอยู่ในชุมชนผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในสถานดูแลผู้สูงอายุ. วารสารสุขภาพกับการจัดการสุขภาพ, 6(1), 58-70.
- อรรถกร เฉยทิม. (2560). ความสุขของผู้สูงอายุในชมรมผู้สูงอายุ เขตกรุงเทพมหานคร. เรียกใช้เมื่อ 20 มีนาคม 2565 จาก www.su.ac.th
- Argyle, M., & Martin, M. (1991). The psychological causes of happiness. In F. Strack, M. Argyle, & N. Schwarz (Eds.). Subjective well-being: An interdisciplinary perspective Pergamon Press.
- Daniel Nations. (2022). What is Social Media? Explaining the Big Treand. Retrieved June 25, 2022, from www.linkedin.com
- Likert, R. (1992). New pattern of management. New York: Wiley & Son.
- Oakley, P., & Marsden, D. (1984). Approaches to participation in rural envelopment. Geneva: International Labour Organization.
- Wittmann, P. (2003). A Guide of Happiness for the Third Millennium. Chiang Mai: Sangsilp.
- Yamane, T. . (1973). Statistics: An Introductory Analysis. (3rd Ed). New York: Harper and Row Publications.